

A VÉRZŐ VÁROS

Egy újságíró naplójából

Mindenfelé halljuk, hogy Budapest körül a döntő harcok már negyedik napja folynak. Ma vasárnap van és a városban hatalmas béniultság érzik. Az utcákon alig lézeng néhány ember. A gyéren közlekedő villamosokon nem akad csak néhány utas. Itt-ott egy ágyúdörgés hangzik el, de nem tudjuk merről. A városban már napok óta alig látni német katonát, de magyar katona is csak elvétve mutatkozik. Tegnap még razziaztak szökevények után.

December 18.

A hivatalos lap rendeletét közzől a napilapok és más időközi lapok ideiglenes szüneteltetéséről. Eszerint ezután a napilapok közül csak az Összetartás, Függelenség, Esti Újság, Nemzetőr, Pester Lloyd jelenhetnek meg. Estére már a Magyarországot meg sem jelent.

Mosonmagyaróvár polgármestere, aki 15 éve töltötte be ezt a hivatalát, főbelötte magát.

December 24.

Tegnap este 3 óra hosszat nem volt villanyáram. Sötétben ültünk. A villamos nem járt. Éjszaka megindult újra az ágyúzás és szakadatlanul folyt a bombálás. Közben mintha repülőgépek is zümmögtek volna az éjszakában.

Délután egy gyermekmenettel találkozom a Felsőerdő-soron. Fegyveres nyilasok kísérték a gyermekek tömegét. Egy Vöröskeresztes menhelyet üritettek ki állítólag azért, mert az elmúlt éjjel két nyilasi löttek ott agyon. Az egyik kísérelő így magyarázza a dolgot. Most ez a gyermeksegreg bűnhődik, ki tudja miért. Mindenesetre a nyilas szellemet szimbolizálja: a szent este előtt az óbudai téglagyárba hurcolnak egy gyermeksegreget. Ki tudja mi vár rájuk ebben a decembervégi hideg éjszakában? Nem kell semmit se tenni velük, hogy ott a téglagyárban elpusztuljanak.

A harctéri helyzetről a hivatalos jelentések némi pesszimizmussal szólnak. A Velencei-tó két oldalát, Székesfehérvárt, a Garam völgyét emlegetik. Mellette Szob, Nagymaros is szóba kerültek. Hogy nehéz harcok folynak megint a magyar fronton, nyilvánvaló. Debrecenben, mint közvetett úton értesülünk, összeült a Nemzetgyűlés. Részletek hiányoznak.

Ma ismét nincsen villany a város egy részében. A Gellérten ma délben csomagoltak a németek. Este a magyar rádió felszólította a nyilasokat, hogy azonnal vonuljanak a Pálffy-téri Károlyi laktanyába. Mindenki hozzon meleg ruhát, pokrócot, kétnapi élelmet magával. Később újabb rádióparancs: minden tiszt hívjon fel egy bementől telefonszámot. Mit jelent ez? Este fél tíz óra felé óriási robbanás hangzik. Megremegnek az ablakok, sőt egy-egy bútor is megmozdul a helyén. Azután újabb hatalmas hosszú robaj. Úgy látszik a németek megkezdtek a fontos hadicélok elpusztítását. Este fél 11 óra van és még mindig halljuk a szörnyű robajokat. Most becsenget egy barátunk Nagy események hírével hozza. Eszenint, eszenint

Bicske, Székesfehérvár. Budapestet talán feladják.

December 25.

Egész éjjel szóltak az ágyúk. Lehetetlen volt az alvás. Sok becsapódás történt a közeli utcákban is. Reggel nyolc óra felé kapjuk az első hírt, hogy a szovjet csapatok elhagyták már Bucakeszt és Budagyöngye előtt állnak.

Reggel egy megkésített plakát jelent meg a főváros utcáin. Vajna Gábor belügyminiszter felszólítja azokat a zsidókat, akik nincsenek a számukra kijelölt helyen, azonnal vonuljanak a gettóba. A bujkáló és zsidó házakban maradt zsidókra céloz ez a rendelet, aminek azonban most már aligha lesz hatása. A végrehajtó hatalom ugyanis hiánvzik.

Barátunk felhívja a szobánkból a VII. kerületi nyilasház telefonját. Az már nem felel, tehát már nincs ott senki. A fővárosban egyáltalában nem látni nyilas jelvényt embert. Legfeljebb a párthelyiségek előtt hagytak egy-egy kapuórt, vagy házörzőt. A fejesek, tisztviselők, a rablók már elvonultak.

December 29.

Reggelig szólt az ágyúzás, de nem tudjuk hol folynak a harcok. A becsapódások egyre több

áldozatot követelnek. A pékek ma nem nyitották ki üzleteiket. A többi üzlet legnagyobb része zárva maradt. Délután tovább folyt a dobpergészerű ágyúzás. Az utcán kevés ember. Az Andrásy-úton holtestek. Ma reggel óta Pesten több katonát látni. Egyre nagyobb gondot okoz a mindennapi minimális eledel előteremtése.

December 30.

Már este mindenféle zajokat tudunk felderíteni. Hol repülőgépek zúgnak az osztrómi város felett, hol ágyúk szólnak, légvédelmi és másfajta, azután német gépek keringenek igen alacsonyan. Lövések zajától rezeg az ablak, néha megremeg a ház. Halljuk a becsapódásokat. A szomszéd utca elején is felállítottak a németek néhány üteget és egy közeli utcába egész sor autót hoztak táborozásra. Ezek motorja zúg felváltva egész éjszaka. Ez a zaj, vegyülve az ágyú dörgejével, állandó hangversenyt szolgáltat és lehetetlenné teszi az alvást. Hajnalban hatalmas robajok remegtetik meg a levegőt.

December 31.

Tegnap délelőtt járt le az ultimátum, amit Malinovszki és Tolbuchin, a két szovjet marsall a német és magyar kötelekhez intézett a kapituláció ügyében, December 30-án délelőtt 12 órakor várták a fehérvászlós parlamentereket a vecsési úton. Az ultimátum rámutatott arra, hogy a német-magyar kötelek Budapestben be vannak kerítve, más harci területeken el vannak vágva, helyzetük remény-

telen, tehát nincs értelme a további vérontásnak. A szokásos feltételek közlése után következik a megsemmisítő és szétmorzsoló harc. Ma már meg is van ennek a katasztrófája. Egész nap pergőtűszerű lövöldözés. Ágyúk bömbölnek, repülők alacsonyra szállva pásztázzák az utcákat, keresik a német állásokat. A becsapódásokat egyre sürűbben halljuk. Az utcákon sietve menekülnek az emberek, hogy védett helyre jussanak. Valami, úgy látszik, csakugyan megkezdődött, ebből azonban a pesti ember még csak apró jeleket érez és lát. Miközben e sorokat írom, csapott le egy gránát a velünk oldalt szemben lévő házba, amelyet már régebben ért egy bombatalálat. Érezni a légnyomást a mi szobánkban is. Az egyik ablakot kivágta, a másik is eltört, más baj nem történt, de a szomszéd házakban az ablakok csörömpölve hulltak az utcára; óriási porfelhő terjedt az utcán körülöttünk. A ház lakói már az óvóhelyen laktak.

A Székesfehérvárt tehát lenni töljük a boltíves pincében, amit egyébként óvóhelynek is neveznek. Az ablakokat befalazták és csak apró réseket hagytak meg, a szakértők tudják, miért. Előbb korán megvaacsoráztunk, elfogyasztottuk szerény konzervforrásunkat, azután egy gyűszűnyi portóval (egy jó barátunk mentette át régi lakásunkból) köszöntöttük az eljövendő 1945. esztendő, amely, reméljük, valami jót is hoz nekünk és általában minden embernek ezen a földön.